

İbrahim Rafiq oğlu İBRAHİMZADƏ

Qərbi Kaspi Universitetinin magistrantı, Bakı, Azərbaycan

E-mail: ibrahim.aze2003@gmail.com

İXRAC YÖNÜMLÜ İQTİSADI İNKİŞAFDA KREDİT-MALİYYƏ MEXANİZMLƏRİNİN ROLU: AZƏRBAYCANIN MÜASİR VƏZİYYƏTİNİN ANALİTİK QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Xülasə

Müasir qlobal iqtisadi şəraitdə ixracın stimullaşdırılması yalnız istehsalın artırılması ilə deyil, həm də sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə resurslarına çıxış imkanlarının genişləndirilməsi ilə bilavasitə bağlıdır. Xüsusilə qeyri-neft ixracının artırılması, ixrac məhsullarının rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsi, yeni xarici bazarlara çıxışın təmin olunması və yerli istehsalçıların beynəlxalq ticarət şəbəkələrinə inteqrasiyası kreditləşmə mexanizmlərinin səmərəliliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Azərbaycan iqtisadiyyatında son illər qeyri-neft sektorunun inkişafı, ixracın şaxələndirilməsi və sahibkarlığın maliyyələşdirilməsi dövlət iqtisadi siyasətinin əsas istiqamətlərindən birinə çevrilmişdir. 2025-ci ilin yekun göstəricilərinə əsasən, Azərbaycanın qeyri-neft-qaz ixracı 2024-cü illə müqayisədə 8,1 faiz artaraq 3,6 milyard ABŞ dollarına çatmış, yeyinti məhsullarının ixracı isə 1,2 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir. Aqrar məhsullar üzrə ixracın 26,7 faiz artaraq 1 milyard ABŞ dollarına çatması, ixracın strukturunda kənd təsərrüfatı və emal sənayesi məhsullarının rolunun gücləndiyini göstərir. 2026-cı ilin yanvar–mart aylarında da qeyri-neft ixracında artım tendensiyası davam etmiş və göstərici 862 milyon ABŞ dollarına çatmışdır.

Açar sözlər: ixrac kreditləşməsi, qeyri-neft ixracı, güzəştli kredit, sahibkarlığın maliyyələşdirilməsi, ixrac təşviqi.

UOT: 339.564:336.77(479.24)

JEL: F14, G21, O16, O24

DOI: <https://doi.org/10.54414/KCYU5139>

Giriş

Müasir dövrdə ölkələrin iqtisadi dayanıqlığı yalnız daxili istehsalın həcmi ilə deyil, həmin istehsalın xarici bazarlara çıxarılması, beynəlxalq dəyər zəncirlərinə qoşulması və ixrac gəlirlərinin artırılması ilə müəyyən olunur. İxrac ölkəyə xarici valyuta axınıni təmin edir, yerli istehsalın genişlənməsinə şərait yaradır, məşğulluğu artırır və milli iqtisadiyyatın struktur baxımından şaxələnməsinə xidmət edir. Xüsusilə təbii resurslardan asılı olan ölkələr üçün qeyri-neft ixracının inkişafı strateji əhəmiyyət daşıyır [1]. Çünki neft və qaz gəlirlərinin qlobal qiymət dəyişmələrindən asılı olması iqtisadiyyatın dayanıqlığı üçün risk yaradır. Bu baxımdan Azərbaycan iqtisadiyyatında qeyri-neft ixracının artırılması, ixrac coğrafiyasının genişləndirilməsi və ixrac yönümlü sahibkarlığın

maliyyə təminatının gücləndirilməsi dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biridir.

İxracın stimullaşdırılması çoxkomponentli prosesdir. Buraya istehsalın modernləşdirilməsi, məhsul keyfiyyətinin artırılması, beynəlxalq standartlara uyğunlaşma, logistika infrastrukturunun inkişafı, sertifikatlaşdırma, xarici bazar araşdırması, marketing və satış kanallarının qurulması daxildir. Lakin bütün bu proseslərin mərkəzində maliyyələşmə dayanır. Sahibkar yeni bazara çıxmaq üçün əvvəlcə istehsal gücünü artırmalı, məhsulun keyfiyyətini yüksəltməli, beynəlxalq sertifikatlar əldə etməli, qablaşdırma və brendinq xərclərini qarşılamalı, ixrac müqavilələrinin icrası üçün dövriyyə kapitalına malik olmalıdır. Bu isə kreditləşməni ixrac siyasətinin ən mühüm alətlərindən birinə çevirir [6].

Azərbaycanın ixrac strukturuna nəzər saldıqda son illərdə qeyri-neft-qaz məhsullarının ixracında müsbət dinamikanın müşahidə olunduğu görünür. 2025-ci ilin yanvar–dekabr aylarında Azərbaycanın qeyri-neft sektoru üzrə ixracı 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8,1 faiz artaraq 3,6 milyard ABŞ dolları təşkil etmişdir. Eyni dövrdə yeyinti məhsulları üzrə ixrac 18,4 faiz artaraq 1,2 milyard ABŞ dollarına çatmış, aqrar məhsullar üzrə ixrac isə 26,7 faiz artaraq 1 milyard ABŞ dolları olmuşdur. Bu göstəricilər ixracın genişlənməsi üçün maliyyə ehtiyaclarının da artdığını göstərir [8].

2026-cı ilin ilkin göstəriciləri də qeyri-neft ixracında artımın davam etdiyini göstərir. Yanvar–fevral aylarında qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 580,7 milyon ABŞ dolları olmuş və əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 19,7 faiz artmışdır. Bu dövrdə yeyinti məhsulları üzrə ixrac 30,5 faiz, aqrar məhsullar üzrə ixrac isə 34,6 faiz artmışdır. Yanvar–mart aylarında isə qeyri-neft ixracı 862 milyon ABŞ dollarına çatmış, yeyinti məhsulları üzrə ixrac 281 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Belə artım ixracatçı müəssisələrin kredit və digər maliyyə resurslarına çıxış məsələsini daha da aktuallaşdırır.

İxracın stimullaşdırılmasında kreditləşmənin nəzəri-iqtisadi mahiyyəti. İxracın stimullaşdırılması iqtisadi siyasətin elə bir istiqamətidir ki, burada dövlət, maliyyə institutları və sahibkarlıq subyektləri birgə fəaliyyət göstərməlidir. İxrac öz-özünə yaranan iqtisadi nəticə deyil; onun arxasında istehsal gücü, keyfiyyət standartları, bazar məlumatı, logistika, valyuta əməliyyatları və maliyyə təminatı dayanır. Kreditləşmə bu sistemin ən əsas hərəkətverici elementlərindən biridir. Çünki istehsalçı müəssisənin ixrac bazarına çıxışı üçün tələb olunan xərclər çox vaxt satış gəliri əldə edilməzdən əvvəl yaranır. Bu vəziyyət xüsusilə kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri üçün daha çətindir.

İxrac kreditləşməsi dedikdə, ixrac əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi məqsədilə sahibkarlara verilən kreditlər, zəmanətlər, faiz subsidiyaları, faktoring, lizinq, sığorta və digər maliyyə alətləri başa düşülür. Bu kreditlər istehsalın genişləndirilməsi, ixrac sifarişlərinin icrası, xammal və avadanlıq

alınması, məhsulun qablaşdırılması, sertifikatlaşdırılması, daşınması və xarici bazarlarda tanıtılması üçün istifadə olunur. Ənənəvi biznes kreditlərindən fərqli olaraq, ixrac kreditləşməsi daha çox xarici bazar riskləri ilə əlaqədirdir. Buraya alıcının ödənişi gecikdirilməsi, valyuta məzənnəsinin dəyişməsi, logistika gecikmələri, gömrük prosedurları, siyasi risklər və bazar tələbinin dəyişməsi daxildir.

Kreditləşmənin ixracı stimullaşdırıcı təsiri bir neçə istiqamətdə özünü göstərir. Birincisi, kredit müəssisənin dövrüyyə kapitalı çatışmazlığını aradan qaldırır. İxrac müqaviləsi bağlayan sahibkar məhsulu əvvəlcədən hazırlamalı, qablaşdırma və göndərməlidir. Xarici alıcı ödənişi çox vaxt məhsul çatdırıldıqdan sonra həyata keçirir. Bu müddət ərzində müəssisənin maliyyə yükü artır. İxrac krediti həmin boşluğu doldurur.

İkincisi, kreditləşmə istehsal gücünün artırılmasına imkan verir. Əgər müəssisə xarici bazardan iri sifariş alırsa, lakin istehsal avadanlığı köhnədirsə və ya istehsal həcmi məhduddursa, həmin sifarişi yerinə yetirmək çətinləşir. Uzunmüddətli investisiya kreditləri müəssisəyə yeni texnologiya almaq, istehsal xəttini genişləndirmək və məhsulun keyfiyyətini yüksəltmək imkanı verir. Bu isə ixracın davamlı artımı üçün vacibdir.

Üçüncüsü, kreditləşmə məhsulun beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasını maliyyələşdirir. Xarici bazarlara çıxmaq üçün məhsulların keyfiyyət, təhlükəsizlik, ekoloji və sanitariya standartlarına uyğun olması tələb olunur. Məsələn, ərzaq məhsullarının ixracı zamanı beynəlxalq sertifikatlar, laborator analizlər və qablaşdırma standartları vacibdir. Bu proseslər əlavə xərc yaradır. Müəssisə həmin xərcləri maliyyələşdirə bilmədikdə ixrac potensialı reallaşmır.

Dördüncüsü, kreditləşmə ixracatçının beynəlxalq tərəfdaşlar qarşısında etibarlılığını artırır. Xarici alıcılar sabit istehsal gücü olan, vaxtında məhsul göndərə bilən və maliyyə baxımından dayanıqlı tərəfdaşlarla işləməyə üstünlük verirlər. Kredit resurslarına çıxışı olan müəssisə müqavilə öhdəliklərini daha dəqiq icra edir və bazarda etibar qazanır.

Nəzəri baxımdan ixrac kreditləşməsi “istehsal–maliyyə–bazar” üçbucağında fəaliyyət göstərir. İstehsal gücü olmayan müəssisəyə kredit vermək ixracı artırmaya bilər; bazar çıxışı olmayan müəssisəyə kredit vermək isə borc yükünü artırır. Buna görə də effektiv ixrac kreditləşməsi yalnız maliyyə dəstəyi deyil, həm də bazar araşdırması, ixrac məsləhətləri, sertifikatlaşdırma dəstəyi və institusional koordinasiya ilə tamamlanmalıdır. Azərbaycanda AZPROMO, Sahibkarlığın İnkişafı Fondu, banklar, KOBİA və digər qurumların fəaliyyəti məhz bu baxımdan birini tamamlamalıdır.

Azərbaycanın qeyri-neft ixracında mövcud dinamika və maliyyə ehtiyacları. Azərbaycan iqtisadiyyatında ixrac uzun müddət neft və qaz sektoru ilə dominant şəkildə bağlı olmuşdur. Neft-qaz gəlirləri ölkənin makroiqtisadi sabitliyində mühüm rol oynasa da, uzunmüddətli inkişaf üçün qeyri-neft ixracının artırılması zəruridir. Qeyri-neft ixracı iqtisadiyyatın real sektorlarının inkişafını, regionlarda istehsalın genişlənməsini, kənd təsərrüfatı və emal sənayesinin dəyər zəncirlərinə qoşulmasını təmin edir. Bu prosesdə kreditləşmə xüsusi əhəmiyyət daşıyır, çünki qeyri-neft ixracatçıları əsasən kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərindən, aqrar istehsalçılardan, emal müəssisələrindən və xidmət göstərən bizneslərdən ibarətdir.

2025-ci ilin göstəriciləri qeyri-neft ixracında artımın davam etdiyini göstərir. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin “İxrac icmalı”na əsasən, 2025-ci ilin yanvar–dekabr aylarında qeyri-neft-qaz ixracı 3,6 milyard ABŞ dolları təşkil etmiş, yeyinti məhsulları üzrə ixrac isə 1,2 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Həmin dövrdə şəkər ixracı 57,4 faiz, meyvə–tərəvəz ixracı 27,4 faiz, alüminium və ondan hazırlanan məmulatlar 24,2 faiz, pambıq iplik 19,3 faiz, kimya sənayesi məhsulları isə 8 faiz artmışdır. Bu məhsul qrupları göstərir ki, qeyri-neft ixracı yalnız kənd təsərrüfatı ilə məhdudlaşmır, həm də sənaye və emal məhsullarını əhatə edir.

2026-cı ilin ilk aylarında qeyri-neft ixracının artması maliyyə ehtiyaclarının davam etdiyini göstərir. Yanvar–fevral aylarında qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 580,7 milyon ABŞ dolları olmuş, yeyinti məhsulları

üzrə ixrac 200,6 milyon ABŞ dollarına çatmışdır. Aqrar məhsullar üzrə ixrac 160,9 milyon ABŞ dolları, aqrar-sənaye məhsulları üzrə ixrac isə 52,5 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Yanvar–mart aylarında isə qeyri-neft ixracı 862 milyon ABŞ dollarına çatmış, aqrar və aqrar-sənaye məhsullarının birgə ixracı 303,7 milyon ABŞ dolları olmuşdur. Bu dinamika ixracatçıların istehsal və maliyyə imkanlarının daha çevik şəkildə dəstəklənməsini tələb edir.

İxrac kreditləşməsi həm də regional inkişaf baxımından əhəmiyyətlidir. Azərbaycanın müxtəlif iqtisadi rayonlarında kənd təsərrüfatı, sənaye parkları, emal müəssisələri və logistika imkanları formalaşır. Regionlarda fəaliyyət göstərən sahibkarların maliyyə resurslarına çıxışı paytaxtla müqayisədə bəzən daha məhdud olur. Ona görə də ixracın kreditləşməsi yalnız makroiqtisadi deyil, həm də regional siyasət aləti kimi qiymətləndirilməlidir. Regionlarda ixracyönümlü istehsal gücləndikcə yerli məşğulluq artır, gəlirlər yüksəlir və iqtisadi aktivlik genişlənir.

Azərbaycanda kredit bazarının ümumi vəziyyəti və ixracla əlaqəsi. Azərbaycan Mərkəzi Bankının 2025-ci ilin dekabr ayı üzrə statistik bülletenində kredit təşkilatlarının iqtisadiyyata ümumi kredit qoyuluşlarının 31 946,7 milyon manat olduğu göstərilir. Həmin göstəricidə dövlət banklarının payı 7 867,3 milyon manat, özəl bankların payı isə 22 195,7 milyon manat olmuşdur [3]. Bu rəqəmlər bank sektorunun iqtisadiyyatın maliyyələşməsində əsas rol oynadığını təsdiqləyir. Lakin ixracın kreditləşməsi üçün ümumi kredit həcmının artması kifayət deyil; əsas məsələ bu kreditlərin hansı sahələrə, hansı müddətə, hansı faizlə və hansı şərtlərlə yönəlməsidir.

İxracatçılar üçün kredit bazarının əsas problemi risklərin düzgün qiymətləndirilməsidir. Banklar kredit verərkən borcalanın maliyyə hesabatlarına, girov təminatına, əvvəlki kredit tarixçəsinə və biznesin gəlirliliyinə baxırlar. Lakin ixracatçı müəssisələrin risk profili bəzən daxili bazarda fəaliyyət göstərən müəssisələrdən fərqlənir. İxracatçının xarici alıcıdan ödəniş alması, valyuta dəyişmələri, gömrük prosedurları və logistika xərcləri əlavə risklər yaradır. Əgər bank bu riskləri

yüksək qiymətləndirirsə, kredit şərtləri sərtləşir və ya kredit ümumiyyətlə verilmir. Azərbaycanda biznes kreditlərinin mühüm hissəsi girov təminatı ilə verilir. Girov tələbi xüsusilə kiçik və orta ixracatçılar üçün çətinlik yaradır. KOB subyektlərinin kifayət qədər daşınmaz əmlakı və ya banklar tərəfindən qəbul edilən likvid girovu olmaya bilər [7]. Halbuki belə müəssisələrin ixrac potensialı ola bilər. Bu halda ixrac kreditləşməsinin inkişafı üçün dövlət zəmanətləri, kredit zəmanət fondları, ixrac müqavilələrinin təminat kimi qəbul edilməsi və alacaq hüquqlarının maliyyələşdirilməsi mexanizmləri genişləndirilməlidir. Digər problem kreditlərin müddəti ilə bağlıdır. İxrac yönümlü istehsalın inkişafı çox vaxt uzunmüddətli investisiya tələb edir. Yeni istehsal xəttinin qurulması, avadanlıq alınması, beynəlxalq sertifikatlaşdırma, laboratoriya və keyfiyyət sistemlərinin tətbiqi qısa müddətdə gəlir gətirməyə bilər. Buna görə ixracatçılar üçün orta və uzunmüddətli kreditlər vacibdir. Lakin banklar riskləri azaltmaq üçün çox vaxt qısamüddətli və daha yüksək faizli kreditlərə üstünlük erirlər. Bu isə ixrac potensialı olan müəssisələrin investisiya qərarlarını məhdudlaşdırır.

Bank sektorunun ixracın maliyyələşdirilməsində daha aktiv rol oynaması üçün ixrac müqavilələrinin banklar tərəfindən daha dərin təhlili, sahəvi ekspertiza, ixracatçı reytingləri, alıcı risklərinin qiymətləndirilməsi və xüsusi ixrac kredit məhsullarının hazırlanması zəruridir. Məsələn, “ixrac sifariş krediti”, “ixracdan əvvəl maliyyələşmə”, “ixracdan sonra maliyyələşmə”, “alacaq faktorinqi”, “akkreditivlə maliyyələşmə” və “ixrac zəmanəti” kimi məhsullar ixracatçıların ehtiyaclarına daha uyğun ola bilər.

Dövlət dəstəyi mexanizmləri və güzəştli kreditlərin ixrac potensialına təsiri. Azərbaycanda ixracın stimullaşdırılması yalnız bank sektoru vasitəsilə deyil, həm də dövlətin güzəştli maliyyə mexanizmləri ilə həyata keçirilir. Bu mexanizmlərin məqsədi sahibkarlıq subyektlərinin maliyyə yükünü azaltmaq, prioritet sahələrə investisiyaları artırmaq, istehsalın rəqabət qabiliyyətini yüksəltmək və ixrac potensialını gücləndirməkdir.

Sahibkarlığın İnkişafı Fondu bu baxımdan mühüm institusional alətlərdən biridir. İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına görə, 2024-cü ildə Fond tərəfindən güzəştli kreditlə təmin edilən sahibkarlıq subyektlərinin sayı 2023-cü illə müqayisədə 74,7 faiz artaraq 5722-yə çatmış, verilmiş kredit məbləği isə 28 faiz artaraq 248,1 milyon manat təşkil etmişdir. Bu göstəricilər güzəştli kredit mexanizminin sahibkarlıq subyektləri üçün əhəmiyyətli maliyyə mənbəyinə çevrildiyini göstərir [2].

Dövlət tərəfindən tətbiq edilən digər maliyyə mexanizmi faiz subsidiyalarıdır. Prezidentin 1 fevral 2024-cü il tarixli Fərmanı ilə sahibkarların kredit təşkilatlarından manatla aldıkları kreditlər üzrə Sahibkarlığın İnkişafı Fondu vasitəsilə faiz subsidiyalarının verilməsi qaydası təsdiq edilmişdir. Bu qayda COP29-la əlaqədar həyata keçiriləcək layihələr çərçivəsində sahibkarların kreditləri üzrə faiz subsidiyalarının verilməsi tələblərini və müraciət qaydasını müəyyən edir. Faiz subsidiyası birbaşa ixrac krediti olmasa da, sahibkarın kredit xərclərini azaltmaqla istehsal və xidmət layihələrinin maliyyələşdirilməsini asanlaşdırır. Xüsusilə yaşıl iqtisadiyyat, ekoloji istehsal və davamlı biznes modelləri ixrac bazarlarında daha çox tələb olunduğundan bu cür mexanizmlər gələcəkdə ixrac potensialına da müsbət təsir göstərə bilər.

AZPROMO-nun 2025-ci ildə ixrac və investisiyaların təşviqi üzrə fəaliyyəti haqqında məlumatında qeyri-neft məhsullarının xarici bazarlarda təşviqinin davam etdirildiyi, beynəlxalq sərgilərdə vahid ölkə stendi və fərdi iştirak mexanizmləri vasitəsilə 65 sahibkara ümumilikdə 134 dəfə dəstək göstərildiyi qeyd olunur [4]. Bu cür dəstək mexanizmləri ixrac kreditləşməsi ilə birlikdə tətbiq olunduqda daha yüksək nəticə verir. Çünki sahibkar həm maliyyə resursu əldə edir, həm də xarici bazara çıxış üçün institusional dəstək alır.

Nəticə

Aparılan təhlil göstərir ki, Azərbaycanda ixracın stimullaşdırılmasında kreditləşmə mühüm, lakin hələ tam institusionallaşmamış maliyyə aləti kimi çıxış edir. Qeyri-neft ixracının son illərdə artması, aqrar və aqrar-

sənaye məhsullarının ixrac strukturunda güclənməsi, sənaye məhsullarının xarici bazarlara çıxış imkanlarının genişlənməsi kredit-maliyyə mexanizmlərinin əhəmiyyətini artırır. 2025-ci ildə qeyri-neft-qaz ixracının 3,6 milyard ABŞ dollarına çatması və 2026-cı ilin ilk rübündə artım tendensiyasının davam etməsi göstərir ki, ixrac yönümlü istehsalın maliyyələşdirilməsi artıq strateji zərurətə çevrilmişdir.

Mövcud vəziyyətin təhlili göstərir ki, Azərbaycanda ixracın maliyyələşdirilməsi üçün bir neçə mühüm baza mövcuddur. Bunlara Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun güzəştli kreditləri, faiz subsidiyaları, AZPROMO-nun ixrac missiyaları və sərgi dəstəyi, “Made in Azerbaijan” təşviq mexanizmləri, bank sektorunun biznes kreditləşməsi və beynəlxalq maliyyə institutlarının dəstəyi daxildir. Bu mexanizmlər ixrac potensialının formalaşmasına müsbət təsir göstərir. Lakin onların ixrac kreditləşməsi adı altında vahid, koordinasiyalı və risk əsaslı modelə çevrilməsi gələcək inkişaf üçün vacibdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti. Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası. 2022.
2. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti. Sahibkarlara kredit təşkilatlarından manatla aldıkları kreditlər üzrə faiz subsidiyalarının verilməsi Qaydası. 2024.
3. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı. Statistik bülleten: əsas pul-kredit göstəriciləri. 2025.
4. AZPROMO. AZPROMO-nun 2025-ci ildə ixracın və investisiyaların təşviqi üzrə fəaliyyəti. 2026.
5. İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi. İxrac icmal: 2026-cı ilin yanvar buraxılışı. 2026.
6. İqtisadiyyat Nazirliyi. Sahibkarlar dövlətin güzəştli maliyyə mexanizmləri ilə bizneslərini inkişaf etdirirlər. 2025.
7. European Bank for Reconstruction and Development. EBRD approves new country strategy for Azerbaijan. 2025.
8. World Bank. Azerbaijan Country Economic Update, October 2025. 2026.

Ibrahim Rafiq IBRAHIMZADE

Master's student at Western Caspian University, Baku, Azerbaijan

THE ROLE OF CREDIT AND FINANCIAL MECHANISMS IN EXPORT-ORIENTED ECONOMIC DEVELOPMENT: AN ANALYTICAL ASSESSMENT OF AZERBAIJAN'S CURRENT SITUATION

Summary

In the modern global economic environment, the promotion of exports is directly linked not only to increasing production but also to expanding access to financial resources for business entities. In particular, increasing non-oil exports, enhancing the competitiveness of export products, ensuring access to new foreign markets, and integrating local producers into international trade networks largely depend on the efficiency of lending mechanisms. In recent years, the development of the non-oil sector, diversification of exports, and financing of entrepreneurship have become one of the main directions of the state economic policy in Azerbaijan. According to the final indicators of 2025, Azerbaijan's non-oil and gas exports increased by 8.1 percent compared to 2024, reaching 3.6 billion US dollars, while food product exports amounted to 1.2 billion US dollars. The 26.7 percent increase in agricultural exports, reaching 1 billion US dollars, demonstrates the strengthening role of agricultural and processed industrial products in the export structure. In the January–March period of 2026, the upward trend in non-oil exports continued, and the indicator reached 862 million US dollars.

Keywords: export financing, non-oil exports, concessional loans, entrepreneurship financing, export promotion.

Ибрагим Рафиг ИБРАГИМЗАДЕ

Западно-Каспийский университет, магистрант, Баку, Азербайджан

РОЛЬ КРЕДИТНО-ФИНАНСОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В ЭКСПОРТНО-ОРИЕНТИРОВАННОМ ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ: АНАЛИТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНА**Резюме**

В современных условиях глобальной экономики стимулирование экспорта напрямую связано не только с увеличением производства, но и с расширением возможностей доступа субъектов предпринимательства к финансовым ресурсам. В частности, увеличение ненефтяного экспорта, повышение конкурентоспособности экспортной продукции, обеспечение выхода на новые зарубежные рынки и интеграция местных производителей в международные торговые сети в значительной степени зависят от эффективности механизмов кредитования. В последние годы развитие ненефтяного сектора, диверсификация экспорта и финансирование предпринимательства стали одними из основных направлений государственной экономической политики Азербайджана. Согласно итоговым показателям 2025 года, ненефтегазовый экспорт Азербайджана увеличился на 8,1 процента по сравнению с 2024 годом и достиг 3,6 миллиарда долларов США, тогда как экспорт продовольственной продукции составил 1,2 миллиарда долларов США. Рост экспорта аграрной продукции на 26,7 процента, достигший 1 миллиарда долларов США, свидетельствует об усилении роли сельскохозяйственной и перерабатывающей промышленной продукции в структуре экспорта. В январе–марте 2026 года тенденция роста ненефтяного экспорта продолжилась, и показатель достиг 862 миллионов долларов США.

Ключевые слова: экспортное кредитование, ненефтяной экспорт, льготный кредит, финансирование предпринимательства, стимулирование экспорта.

Daxil olub: 18.05.2026